

Andreea DUMITRU

Apocalipsa după Mayenburg

Viol, incest, crimă, canibalism, *sânge și spermă* – nici un fapt divers n-a rămas străin de scena zilelor noastre. De la textele–dinamită semnate de Sarah Kane, autoare cu destin meteoric, la incendiile mentale provocate de tânărul german Marius von Mayenburg, un vânt de disoluție bate în dramaturgia contemporană. Specia umană își consumă ultimele zvâcniri de vitalitate pentru a pune la punct detaliile ieșirii sale din scenă. Personajele sunt exilate pentru totdeauna într-o „vale a plângerii“, și, din păcate, nici noi, spectatorii, nu o ducem prea bine...

În urmă cu doi ani, la Teatrul ACT, pășeam pe un teren minat și totuși familiar: mesaje dure, limbaj necenzurat, expresie necanonică. O nouă sensibilitate, suflând dinspre nordul continentului, ne racorda la prezent prin simplul act al traducerii și al lecturii. Aici s-a citit, printre alte texte „insolente“, *Chip de foc* de Marius von Mayenburg, în versiunea lui Victor Scoradeț și regia lui Radu Apostol. Treptat, fronda a devenit specialitatea teatrelor din Calea Victoriei și a câtorva scene din țară. Că lucrurile nu stau, însă, chiar atât de simplu o dovedește un regizor ca Felix Alexa, atunci când virează de la Național spre Odeon și de la Shakespeare spre un autor german în vogă. Același Felix Alexa făcea senzație, la debut, situându-se *Pe cheiul de Vest* al lui Koltès, în miezul unui timp socialmente impur. Să fie vorba acum doar de tentația revigorării propriilor mijloace?

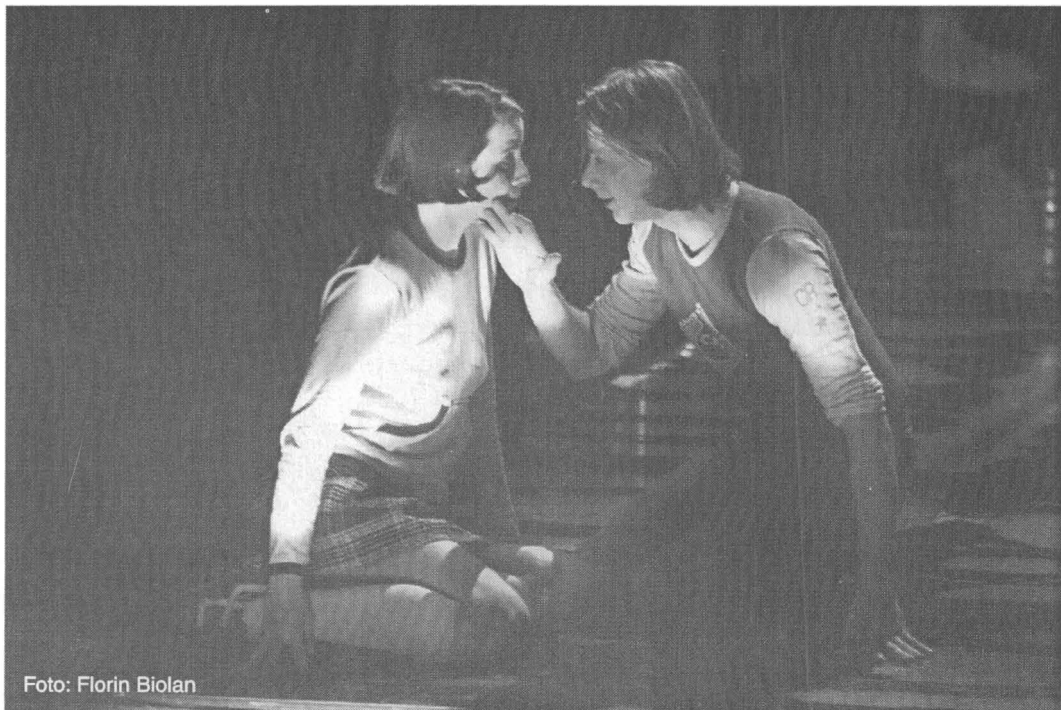

Foto: Florin Biolan

Antoaneta ZAHARIA și Marius MANOLE.

La prima vedere, *Chip de foc* servește o porție aproape nedigerabilă de *hybris*: incest, piromanie, paricid, suicid. Și totuși, cel mai mult șochează ireverența autorului față de „vârsta inocenței”, de obicei, sufocată, în viață ca și în literatură, de o retorică dulceagă, ipocrită (vârsta la care nu suntem, încă, ființe corupte justifică aprioric gesturile noastre de nesupunere). Dimpotrivă, pentru Marius von Mayenburg, un scandal este chiar faptul de a ne naște – nicidecum triumf în lume, ci inaugurare a unui șir nesfârșit de umilințe și imperfecțiuni. Conform acestei logici, o moarte e viața însăși, interval dat nouă pentru a ne acomoda cu scandalul propriei nasteri. În fond, ce reproșează fiecare generație genitorilor săi? Ce nu le pot ierta propriilor părinți și nu-și pot ierta lor înșile, Kurt și Olga, tinerii eroi din *Chip de foc*? Capitularea în fața insolentei supreme: ivirea pe lume, „unitatea cu carnea maternă”. A te naște înseamnă a consimți fără voie la o crimă colectivă. Inocentă e doar nonexistența. Pentru Kurt, nu e suficient să dispară el însuși, ar trebui șterse toate dovezile existenței. Focul – iată elementul salvator, punitiv și purificator, prin care poate împlini, la propriu, dezideratul cioranian: „distrugerea mea să fie *opera* mea”.

Pe lângă o asemenea metafizică a revoltei, motivul incestului ar putea trece drept gratuit. Relația „perversă” a fraților puberi nu e o simplă picanterie, ci șansa pe care Marius von Mayenburg pare tentat să le-o acorde eroilor săi. Erotismul incipient exersat împreună e modul lor timid de a recupera unitatea pierdută a androgenului: „Ne contopim unul cu altul și detonăm aici peste marginea saltelei”. Clipa nașterii de care se dezic, pe care vor s-o uite, a schilodit întregul inițial, armonios și puternic. Expulzați fără voie în lume, înjumătățiți, acești „avortoni” inapți pentru viață încearcă să recupereze, în miezul coșmarului, solidaritatea

Foto: Florin Biolan

originară. Între potopul regenerativ și apocalipsa de foc, nu încap decât ură și deznădejde. „E ca și când puterea de demult a ființei întregi s-ar anula în puterea unei dezastruoase reînsumări care pare prea deznădăjduită pentru a semăna cu fericirea și care, în loc de vindecare, ne îmbolnăvește și mai rău”, scria Petru Creția, comentând mitul androginului.

Felix Alexa îl distribuie pe Marius Manole în rolul lui Kurt, contrazicând imaginea efeminat-atletică a acestuia din *Visul...* shakespearian, realizat pe scena Naționalului. În *Chip de foc*, tânărul actor trebuie să facă dovada expresivității fără a se mai bizui pe datele fizice. De la început până la sfârșit, Kurt arde ca o torță vie într-o lume moartă, care nu se lasă contaminată de flacăra sa. În asta stă și vulnerabilitatea personajului, și greutatea actorului de a găsi cota incandescenței în sine însuși, nu în partenerii de joc. Mai mult, urmărind diferențierea fizică fără echivoc a celor doi frați, regizorul face din eșecul complicității lor doar o chestiune de timp. Olga trădează, pentru că sexul o trădează, Kurt refuză resemnarea, și o dovedește prin propriul autodafé.

Fidel strategiei sale regizorale, demonstrată cu brio în ultimele spectacole, Felix Alexa decupează cu aplicare nemțească ceea ce este, în fond, scenariul unei apocalipse. Impresia generală a montării e de rafinament vizual căutat. În scenografia Diane Ruxandra Ion, două axe perpendiculare bine delimitate evocă tablourile răstignirii. În schimb, motivul focului, prezent și în concepția eclerajului, e subminat de amplasarea unei cabine de duș la capătul unei punți lungi, în pantă (și apa chiar curge, din când în când, făcând necesară expunerea nudității). Puntea transversală, iluminată de jos în sus, așa încât chipurile actorilor să pară arse, marchează teritoriul complicității ilicite a fraților. Pe orizontală, se înșiră secvențele grotești ale vieții conjugale și, tot aici, în buza scenei, se înfruntă membrii familiei lui Kurt.

Arderea interioară, energia, emoția actorilor se sleiește pe fundalul preferinței pentru simetrii și repetiții (cum e alternanța, devoalată scenografic, a planurilor departe—aproape, stânga—dreapta). Nici un abur de nebulie, de iresponsabilitate asumată n—ar adia dinspre scenă în absența acutelor autentice din glasul Antoanetei Zaharia (în relatarea incendiului se întrece pe sine) sau al lui Marius Manole. Adriana Trandafir, căreia îi reușește exercițiul impus, de demolire a jocului său impetuos, îndeamnă la empatie cu personajul *Mamei*, iar Liviu Timuș (*Tatăl*) aduce în unele momente, prin costum și ton, cu un Pristanda angoasat, consumator de orori jurnalistice. Pavel Bartoș e cât se poate de autentic sub masca intrusului cumsecade.

Dacă textul lui Mayenburg impresionează prin cantitatea de combustibil acumulată până în pragul imploziei, spectacolul lui Felix Alexa declanșează incendiul sub un clopot de sticlă.

Voicu Dan DRAGOMIR

Pentru cei ce își amintesc de adolescență

...pubertate, un tandru incest între doi adolescenți, frate și soră; tatăl, inginer cu obsesii de violator; mama, casnică în pragul menopauzei; prietenul fetei, un motociclist pe cale să devină un bărbat autentic, unde prototipul masculin este tatăl de familie;